

*Iisus Hristos, Omul asumat în Dumnezeu,
în teologia lui Hans Urs Balthasar*

Robert Iulian PĂUN

Abstract: The embodiment of God's Word, represents for the whole theological vision of Hans Urs Balthasar, the main point and even more than that, the key of any theology. For the Swiss theologian, the human nature assuming by the divine hypostasis represents the only new thing appeared after the act of the world creation, therefore, opposed to other theologians he emphasizes even substantiates his theology on this historical and rescue act The Logos embodiment is an extremely complex phenomenon, rooted in the being above all beings, the Holy Trinity. We can see within the Balthasar exposal, an association and similarity with the fourteenth century faith confessions of Saint Philotheos Kokkinos and Saint Gregory Palamas. So here's a first attempt for the Catholic theology of approaching the top of Orthodox dogmatic teaching.

Keywords: Humanity, mission, man, genuine, hypostasis, kenosis, picture, Trinity, perichoresis, immanent, will, obedience, love.

Introducere

În acest referat doresc să fac un pas decisiv spre a înțelege hristologia trinitară a lui Hans Urs Balthasar, așa cum el a subliniat-o mai ales prin eseurile teologice *Verbum Caro*, *Gloria*, trecând prin *Teodramatica*, până la lucrarea *Teologica*.

„Nu există o altă intrare în misterul trinitar în afara revelației Sale în Iisus Hristos și în Sfântul Duh, și nici o afirmare asupra Treimii imanente dacă nu se vrea să se cadă în golul propozițiilor abstracte și de nici o importanță istorico-mântuitoare”¹. Într-adevăr spune Balthasar cu multă vigoare, în sintonie cu toată opera sa hristologică „raportul lui Iisus spre Tatăl și spre Duhul nu este deloc exprimarea și auto-manifestarea purei Sale umanități, ci prin umanitate, este exprimarea Persoanei Sale care este nedespărțită de ea și care pentru ea se manifestă.

Întruparea Cuvântului, punctul de plecare în teologia creștină

Deja în 1953, întrebându-se despre datoria și ținta teologiei, Balthasar a exprimat în mod clar că aceasta este și va fi întruparea Cuvântului lui Dumnezeu. Rezultă că „toate problemele Scripturii trebuie să fie înfruntate începând de la hristologie, de la evenimentul lui *Verbum Caro*. „Sursa primară” a teologiei creștine este întruparea Cuvântului, care este „imagine”, „exprimare” și „exegeză a lui Dumnezeu”².

„Teologica începe cu auto-revelația lui Dumnezeu Treimic în întruparea Logosului divin și Logosul este Cuvânt, Fiu, Interpret al

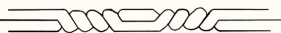
¹ Hans Urs von Balthasar, *Verita di Dio, Teologica*, volumul 2, Milano, Editura Jaca Book SpA, 1990, p. 109.

² Hans Urs von Balthasar, *Verbum caro, Sezione quinta. Saggi Teologici 1*. Traducere de Giulio Colombi, Milano, Editura Morcelliana-Jaca Book, 2005, p. 159.

Tatălui. Astfel El se referă la Sine și așa vrea să fie indicat. Dar cine ar putea să-L înțeleagă ca ceea ce este, dacă nu ar fi Duhul care ne introduce în adevărul Său și așa în raportul Său cu Tatăl? Pe de o parte, Logosul ne promite Duhul ca interpret al Său pentru timpul întoarcerii Sale la Tatăl; dar, pe de o altă parte, tot ceea ce a făcut și a suferit înainte, de venirea Sa în carne, în patima și în învierea Sa, El a împlinit deja în Duh, pe care Tatăl l-a trimis Lui fără măsură³.

Am individualizat aici deja punctul absolut de plecare a teologie creștine în perspectiva trinitară și hristologică. Acest punct inedit al creștinismului indică și unicitatea și este despărțitura față de toate celelalte religii ale lumii. Într-adevăr, propoziția „Dumnezeu s-a făcut om” este fără îndoială inima mărturiei creștine și „pentru oricare altă religie, din tăcerea altor „ideologi”, aceasta este o afirmație care nu poate fi susținută, contradictorie în mod fundamental. De aceea aceasta izolează creștinismul de toate celelalte concepții ale lumii și mărturii religioase”. Creștinismul, însă, în centrul mărturiei sale de credință și de istorie a lumii, pune afirmația Evanghelistului Ioan, „Cuvântul S-a făcut trup”. Această afirmație constituie intrarea în sanctuarul misterului lui Dumnezeu Trinitar. Acest fapt este „inadmisibil pentru păgâni, pentru evrei cât și pentru musulmani. Pentru ei, nici cuvântul (profetic) nu este Dumnezeu însuși, nici Dumnezeu nu poate să devină ceea ce nu era. Pentru creștin, însă, este afirmat cu energie: Cuvântul a fost „la Dumnezeu” și El însuși era „Dumnezeu”, și a „devenit” ceva, și mai exact nu doar un simplu „om” (ceea ce este cu siguranță subînțeles, pentru că „carne” în Vechiul Testament vrea să indice omul concret, temporan și caduc, chiar dacă *caro, sarx*, pune în centru fragilitatea, caducitatea și mai ales mortalitatea omului). Faptul că în această afirmație stă în centru corpul, *caro cardo salutis* (carnea este calea spre mântuire), constituie nucleul central de adevăr al „hristologiei lui Logos-sarx”, al creștinismului primitiv, care după

³ Hans Urs von Balthasar, *Verita di Dio, Teologica*, volumul 2, SpA Milano, Editura Jaca Book, 1990, p. 1.

doctrina greșită a lui Apollinare, într-o clipă secundară, a trebuit să fie completată și corectată. Este însă și afirmația centrală a întregii teologii anti-gnostică, care rămâne mereu actuală împotriva tuturor maniilor de spiritualizare al evenimentului lui Hristos, ce răsar în mod continuu⁴.

Începând reflecția asupra faptului că, Cuvântul lui Dumnezeu s-a făcut carne, Autorul în acord cu toată producția sa precedentă, afirmă: „Religia creștină este singura care trecând peste faptul cel mai evident, mortalitatea cărnii, ceea ce le-a împins pe toate celelalte religii spre spiritualizare ca pe singurul drum de mântuire, a găsit sfârșitul drumurilor lui Dumnezeu care nu poate fi depășit, în carne, în carnea muritoare, euharistică, mistică și care are putere să renască. Acest om concret Iisus Hristos, este ținta lui Dumnezeu. Cu el, vrea să devină același lucru, adică în adevărat „aceiași carne”⁵. Din acest motiv „faptul” întrupării Cuvântului „rămâne punctul de plecare, punctul central al oricărei credințe creștine și este înconjurat dogmatic de afirmațiile protective a marilor Sinoade Ecumenice. Întreaga teologie stă sau cade cu acceptarea credinței în singurul fapt nominat. Oricine îl refuză sau face niște tăieturi decisive (ca de exemplu cele „anticriste” în scrisorile lui Ioan, erezii care s-au ramificat după primele Sinoade Ecumenice), nu poate genera nici o teologie cu adevărat creștină”⁶.

„Dacă Hristos a fost doar cel mai înalt exemplar al omului natural, dacă creștinismul ar fi fost doar forma cea mai sublimă de religie umană, nu ar mai avea sens astăzi să fim creștini”. Față de toate religiile umane și de tentativele filozofice, care vin de la om, „de jos”, creștinismul chiar dacă este tot mai „singuratic” tocmai pentru că este unicul care asigură mișcarea lui Dumnezeu „de sus”, mărturisește faptul că Dumnezeu S-a făcut om prin Iisus Hristos, pentru a dezvălui

⁴Hans Urs von Balthasar, *La mia opera ed Epilogo*, Einsiedeln, Editura Johannes Verlag, 1987, p. 77.

⁵ Hans Urs von Balthasar, *Verita di Dio, Teologica*, volumul 2, SpA Milano, Editura Jaca Book, 1990, p. 191.

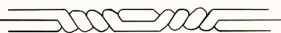
⁶ *Ibidem*, p. 245.

pe Dumnezeu cel veșnic și invizibil în „vizibilitatea” cărnii, adică în umanitatea concretă, în istoria trăită.

Posibilitatea Întrupării Cuvântului în Sfânta Treime

Faptul că Infinitul S-a făcut finit, că Veșnicia a intrat în timp, că Dragostea subzistentă a trecut la opusul său alegând contingenta condiției umane, luând în sine păcatul, abandonarea și moartea, toate aceste lucruri constituie *novum* absolut al întrupării Cuvântului, „paradox” pentru mistica necreștină și pentru filozofie. Prin urmare posibilitatea ultimă al acestui *factum* al „devenirii” lui Dumnezeu trebuie să fie căutat nu în gnoză și nici în filozofie (Hegel), ci în Dumnezeu Însuși: în „geneza trinitară”, deci în decizia trinitară în puterea auto-dedicării generative al Tatălui Fiului și a amândurora Duhului. Balthasar caută și reflectă despre această posibilitate pe trei nivele: pe planul deschiderii ființei (il bonum diffusivum sui), pe planul antropologic (omul ca „imagine” a lui Dumnezeu), pentru a ajunge la planul teologic, trinitar. Acum, pentru ca întruparea lui Dumnezeu (în sens creștin) să fie posibilă, „era necesar ca Dumnezeu să poată să treacă de partea noastră fără să abandoneze „propria” Sa parte. Dar această opoziție presupune în mod esențial opoziția veșnică” a vieții divine, sprijinită de dragoste, adică „o donare, un schimb, o comuniune care nu prejudică identitatea Absolutului, mai mult face din el Binele absolut”.

Lumea creată, cu libertatea sa, „se pune în planul ultim dintre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul și participă la aceea supremă libertate care, în creștinism se identifică cu Duhul divin, pe care Tatăl și Fiul Îl au în comun, care de la Ei merge manifestând unitatea în dragoste. Deoarece în Duh opoziția intra-divină este depășită, iar (în credință) devine transparentă ca introducere la viața creștină, este posibil să înțelegem, în Duhul lui Dumnezeu (prin credință), că

opозиția Dumnezeu-om (care pentru rațiune constituie ceva scandalos) este introducerea unei auto-donării libere a lui Dumnezeu lumii”.

Întruparea Mântuitorului: act trinitar și de revelație trinitară

Punctul de plecare al teologiei creștine (punctul Alfa, constituit din întruparea Cuvântului), este în mod direct legat cu punctul Omega al aceleiași credințe creștine: Sfânta Treime. Aceasta într-un dublu sens: 1) întruparea este un act propriu trinitar; 2) este deasemenea revelarea Persoanelor Treimice. Sunt numeroase pasajele balthasariene care reflectă acest dinamism trinitar al întrupării. Mai înainte de oricare altă considerație va fi utilă o scurtă precizare terminologică. Care este subiectul logic al cristologiei lui Balthasar? Întrebarea nu este neesențială. O confruntare strânsă cu prietenul său contemporan, Karl Barth, poate să faciliteze o asemenea clarificare. Cristocentrismul lui Barth, cum este deja știut nu începe cu întruparea Cuvântului, ci cu preexistența Sa. Întruparea, ca și „Cuvânt al lui Dumnezeu”, este văzută prezentă și operantă în toată istoria mântuirii, de aceea revelația divină este transcendentă istoriei. Locația întrupării nu este viața lui Iisus, ci moartea Sa. Iisus este Fiul lui Dumnezeu doar odată cu Învierea. În acest sens întruparea nu vine înțeleasă ca un „eveniment”, riscându-se astfel volatilizarea asumării naturii umane de către Logos. În acel important document din tranziția barthiană (anii 1922-1932), intitulat *Doctrina Cuvântului lui Dumnezeu. Proologumeni în Dogmatica creștină (1927)*, teologul de la Basel, așează Cuvântul lui Dumnezeu ca obiect al dogmaticii. În această alegere el vine în mod conștient contra lui Schleiermacher și teologiei oficiale protestante din acel timp, care indica în schimb în doctrina despre credință același obiect al dogmaticii creștine. „Cuvântul lui Dumnezeu (Deus dixit), nu este altul decât Dumnezeu Însuși în revelație. Același Cuvânt al

lui Dumnezeu vine analizat de Karl Barth în cele trei forme originale ale sale: forma revelată ca și act dinamic al revelației Treimeii, forma scrisă în Scripturi (profeți și apostoli) și forma predicată de către Biserică. Realitatea Cuvântului lui Dumnezeu în cele trei forme găsește numai în ea însăși o fundamentare. În consecință, conștiința omului aduce doar o recunoștință. Acesta nu poate deveni real și nu se poate face înțeles decât în virtutea acțiunii Cuvântului Însuși al lui Dumnezeu⁷. Adevăratul „novissimum” este viața treimică a lui Dumnezeu revelată în Iisus Hristos; manifestarea profundă a Treimii este adevăratul și incomprehensibilul „eschaton” al istoriei mântuirii⁸. Se poate spune că revelația actualizată în Iisus Hristos, este una trinitară - Iisus nu vorbește despre Dumnezeu în general ci îl prezintă pe Tatăl și dăruiește pe Sfântul Duh - iar noi trebuie să ne facem o imagine în jurul existenței și esenței lui Dumnezeu din acest raport trinitar a lui Iisus cu Dumnezeu. Acest raport se manifestă în istoria devenirii lui Iisus ca o eternă devenire⁹. Pentru Balthasar urmând atât textul Evangheliei a patra, fie a celor sinoptice, în virtutea identității cristologice dintre misiune și trimis (Iisus este „simpliciter” misiunea divină asumată și activată până la ascultarea extremă de pe cruce), nu este dificil să deducem continuitatea care trece de la misiunea lui Iisus la misiunea Fiului, și de la misiunea Fiului la misiunea Duhului Sfânt¹⁰. Propriu pentru faptul că Iisus este unicul care vine de sus, de la Dumnezeu, este în forma sa concret configurată (Gestalt), aceeași față a revelării lui Dumnezeu. Iisus Hristos este așa cum lui Balthasar îi place adesea să afirme împreună cu sfântul Irineu „vederea

⁷ Karl Barth, *Church Dogmatics I. 2 The Doctrine of the Word of God*, Editura T&T Clark International Londra, 2004, p. 194.

⁸ Hans Urs von Balthasar, *Gloria. Una estetica teologica, volumul 1: La percezione della forma*, 1994, p. 291; Hans Urs von Balthasar, *Teodrammatica, volumul 5: L'ultimo atto*, 1986, p. 48.

⁹ *Ibidem*, p. 58.

¹⁰ Hans Urs von Balthasar, *Teodrammatica, volumul 3: Le persone del dramma: L'uomo in Cristo*, 1992, pp. 475-482.

invizibilului” și pentru aceasta Fiul devenit om „rămâne summum-ul revelației”¹¹. Aceasta înseamnă mai întâi că Hristos este identitatea personală între Cel care revelează (is quo Deus revelatur) și revelația însăși (id quod revelatur). Deci între omul Iisus care îl revelează pe Tatăl în puterea Duhului Sfânt și Tatăl revelat de Fiul Iisus, nu este un *medium* ori un *tertium* de revelație. Iisus Hristos este însăși revelația divină (ipsa revelatio). Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul cel Unul-Născut, Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut (Ioan 1, 18)¹². De aceea „Fiul Unic, în relația Sa cu Tatăl, este în același timp cel care revelează și cel care este revelat”¹³. Iisus Hristos este deasemenea *totalitatea* revelației divine, pentru că cuvântul Său este „Alfa și Omega”, după care Tatăl nu mai are nimic de comunicat lumii, nici în timpul actual nici în cel etern. De aceea Iisus a putut spune despre Sine: „Cel ce mă vede pe Mine, vede pe Tatăl”(Ioan 14,9). În tot misterul Lui Iisus Hristos, de la întrupare și zămislirea virginală, la botez și până la moartea pe cruce, până la Înviere și nașterea Bisericii, același Spirit, care este „forța activă a lui Dumnezeu”, participă la această operă „planificată trinitar și îndeplinită împreună de Tatăl în dăruirea Fiului”¹⁴. Pentru Balthasar la faptul Întrupării Cuvântului sunt totdeauna unite două momente și acte inconfundibil trinitare: Revelația și Mântuirea. Persoana divină a lui Hristos, pe cât Cuvântul S-a făcut om, devine și este „prezența sigură a vorbirii și al acțiunii lui Dumnezeu în lume, în toată puterea ascultării de Tatăl”¹⁵. Într-un limbaj scolastic s-ar spune: ca urmare

---

¹¹ Hans Urs von Balthasar, *Gloria. Una estetica teologica*, volumul 1: La percezione della forma, 1994, p. 191.

¹² Ignace de la Potterie, Volume 1, *La verite dans Saint Jean*, Biblical Institute Press, 1977, pp. 211-241.

¹³ Donatien Mollat, *Saint Jean Maître Spirituel*, Paris, Editura Beauchesne, 1976, p. 35-43.

¹⁴ Hans Urs von Balthasar, *Verita di Dio, Teologica*, volumul 2, Editura Jaca Book, SpA Milano, 1990, p. 259-261.

¹⁵ Hans Urs von Balthasar, *Gloria. Una estetica teologica*, volumul 7 Nuovo

a Întrupării, Treimea imanentă s-a făcut Treime iconomică pentru salvarea universală. Întruparea nu este un exemplu pentru a ilustra un adevăr, este adevărul însuși, mai mult, întruparea lui Hristos este criteriul oricărui adevăr efectiv, care s-a realizat în istoria concretă a mântuirii¹⁶. Se pune astfel întrebarea: Ce este Întruparea Cuvântului? Răspunsul speculativ cel mai vechi care a rămas aproape de nedepășit este cel al Sfântului Irineu, fondatorul ecclesiologiei: „Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut om și Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Fiul Omului, pentru că omul, unit Cuvântului și primind adopția filială, deveni Fiul lui Dumnezeu. Fiul lui Dumnezeu și Domnul nostru este Cuvântul Tatălui și Fiul Omului, pentru că a fost născut ca om de Maria, care aparține genului uman și era ea însăși creatură umană”¹⁷. Cuvântul, care este Dumnezeu, a asumat un corp din carne pentru a fi om. Pentru că este Cuvânt, și ca și Cuvânt a asumat carnea, El Și-a asumat în același timp un corp constituit din concept, imagine, voce, predică”¹⁸. Bariera inaccesibilă a Ființei Absolute se topește ca un ghețar, și lasă să curgă din ea apele unei vitalități infinite, din care creatura se adapă și devine capabilă de a se umple de viața absolută”¹⁹. Dumnezeu trece în partea opusă a Lui Însuși, adunând în Sine păcatul, provocând deci abandonul creaturii, de către Sine Însuși, creatorul ei. Din această cauză nu încetează să fie El Însuși, ci din contră demonstrează că se află în totalitatea puterii Sale și total în Sine. Dumnezeu poate să fie mort fără a înceta să fie viața eternă; și cu un asemenea comportament

---

Patto, 1991, Editura Jaca Book, SpA Milano, p. 255.

¹⁶ Hans Urs von Balthasar, *Verbum caro, Sezione quinta. Saggi Teologici 1*. Editura Morcelliana-Jaca Book, Traducere de Giulio Colombi, Milano, 2005, p. 166.

¹⁷ ****Catechismo della Chiesa Cattolica, texte originale si integrale*, Varazze, Editura Libreria Vaticana, 2013, p. 303.

¹⁸ Hans Urs von Balthasar, *Verbum caro, Sezione quinta. Saggi Teologici 1.*, Traducere de Giulio Colombi, Milano, Editura Morcelliana-Jaca Book, 2005, p. 166.

¹⁹ *Ibidem*, p.189.

El poate demonstra definitiv că este viață și iubire, bunătate și har dezinteresat. Ne găsim în fața unui fapt absolut eshatologic.

Bibliografie

1. ***, *Catechismo della Chiesa Catolica, texte originale si integrale*, Varazze, Editura Libreria Vaticana, 2013.
2. Balthasar, Hans Urs von, *Verita di Dio, Teologica*, volumul 2, SpA Milano, Editura Jaca Book, 1990.
3. Balthasar, Hans Urs von, *Gloria. Una estetica teologica, volumul 1: La percezione della forma*, 1994.
4. Idem, *Homo creatus est. Il linguaggio di Dio, Sezione 5, Saggi Teologici 5, Volumul 24 delle Opere*, Brescia, Editura Morcelliana, 1991.
5. Idem, *Il cuore del mondo*, Brescia, Editura Morecelliana, 1964.
6. Idem, *La mia opera ed Epilogo*, Einsiedeln, Editura Johannes Verlag, 1987.
7. Idem, *Teodrammatica, volumul 3: Le persone del dramma: L'uomo in Cristo*, 1922.
8. Idem, *Teodrammatica, volumul 5: L'ultimo atto*, 1986.
9. Idem, *Verbum caro, Sezione quinta. Saggi Teologici 1*, Traducere de Giulio Colombi, Milano, Editura Morcelliana-Jaca Book, 2005.
10. Idem, *Church Dogmatics, Volumul 2, Capitoul 1*, Editura T&T Clark International, 1960.
11. Ignace de la Potterie, Volume 1, *La verite dans Saint Jean*, Biblical Institute Press, 1977.
12. Mollat, Donatien, *Saint Jean Maître Spirituel*, Paris, Editura Beauchesne, 1976.
13. Rahner, Karl, "Il Dio trino come fondamento originario e trascendente della storia della salvezza", *Mysterium Salutis, Volumul 3, Queriniana, Brescia*, 1969.
14. Idem, *Zur Theologie der Menschwerdung*, Traducere în italiană, *Teologia dell'Incarnazione, Saggi di cristologia e di mariologia*, Roma, Editura Paoline, 1967.
15. San Giovanni della Croce, *Opere, Subida del Monte Carmelo, 2*,

capitolul 22, punctul 5, Novara, Editura UTET, 2013.

16. Speyr, Adrienne von, *Johannes. Das Wort wird Fleisch. Betrachtungen über das Johannesevangelium Kapitel 1-5*, Einsiedeln, Johannes Verlag, 1949.
17. Stăniloae, Preot Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Volumul 1, Ediția a doua, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996.